

ישראל צריכה להיות "כפולה" (כאדם וכיהודי), כמו שצרותיו הן "כפולות": "נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם" נחמה בכפלים. ואם זכינו לראות ב"נחמה" כבני אדם, היינו התחלת קיבוץ גליות ומדינת ישראל "ככל הגוים", הרי על הנחמה המיוחדות לעם ה' (שקבל עליו עול של תורה כמעט פי תשעים נגד שאר או"ה) נבאו כמעט כל הנביאים ומיכה (ד) אמר: "והיה באחרית הימים יהיה הר בית ה' נכון בראש ההרים... ונהרו עליו עמים והלכו גוים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' ואל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים... וכתתו חרבתיהם לאתים... לא ישאו גוי אל גוי חרב... ושמתי את הצלעה לשארית והנהלאה לגוי עצום ומלך ה' עליהם בהר ציון מעתה ועד עולם", בב"א.

נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם.

כל ימי השתוממתי על המראה, שאין בנבואת נחמה זו זכר לקיבוץ גליות ולבנין הריסות הארץ וכמו שנא' (תהלים ס"ט): "כי אלהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה", או (שם קמ"ז) "בנה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס"?! הנביא, אמנם, מדבר על "ערי יהודה" (הקיימות כבר), אבל רק לבשר להן; על "דרך" — לפנות אותה; על "מסילות" — ליישר אותן, ומתי נבנו?! והנה באים, הקיבוץ גליות בזעיר אנפין, בשנים האחרונות, בנין הארץ ומדינת ישראל (הנתונה בידיים לא-נאמנות לה' ולתורתו) בחלק ידוע של אה"ק, ומבארים לנו, אולי, את הנבואה הנפלאה הזאת: הנביא ראה בחזון את האפשרות (אם "לא זכו") של "ב' נחמות"

ויונקי שדים), שלא מצינו דוגמתם בכל הגוים נגד עם אחר. הרי לך שהיהודי לוקה כיהודי "מלקות" מיוחדות רק לו (והן קשות ורבות מנגעי "בני אדם" כפי שתרי"ג מרובות מז' מצות); והיינו לקמה "בכפלים", כאדם וכיהודי. וכשירחם ה' את "ירושלים": "כי מלאה צבאה כי ברצה עונה כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה" (כבני אדם וכיהודים), תהיה גם הנחמה כפולה: "נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם", לא תהי' הנחמה הזאת רק כנחמת בני "אדם" או עם שלם, שהי' מפורד ומפרד בכל העמים וסבל צרות רבות ורעות, ועתה בא אל המנוחה ואל הנחלה בארצו, והוא חי חיי ממלכה עצמאית "ככל הגוים" — שהרי זוהי רק נחמה רגילה ש"מגיעה" באמת לכל עם ועם אשר הלך בגולה או אבד עצמאותו. אבל עם ישראל, שהלך מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר וקרא בשם ה', ושבר את האלילים, למד את כל העמים את האמונה באלהי אמת, וקבל ב"שכרו" מכות נמרצות מידי תלמידיו, ודמו נשפך כמים בכל הארצות, ובניו נשרפו על קידוש השם במוקדות האינקויזיציה ובכבשונות של הנאצים ימ"ש — העם הנפלא הזה לא ינחם, אפילו אם יחזירו לו את ארצו (אשר גזלו ממנו העמים) בשלמות, משני עברי הירדן, ואפילו אם ישכון לבטח בארצו שאנן ואין מחריד ושכניו הרעים לא ילטשו עליו את חרבותיהם ולא יחרימו אותו ואת ארצו, כי ארץ ופת חרבה בשלוה יש כמעט לכל עם ועם, ואיך ינחם עם ישראל על אלפי שנות נדודיו ועל דם בניו ובנותיו, שנשפך כמים, ועל צרותיו, שלא נראו ולא נשמעו בכל הגוים? נחמת

נפרדות והלא כה אמרו חז"ל (סנהדרין צ"ח): "זכו עם ענני שמיא (שהגאולה תהי' מהירה ושלמה, בנין הגשמי והכלכלי יחד עם הבנין הרוחני "שמיא") לא זכו עני... היינו שהקיבוץ גליות ובנין הארץ יהי' לאט לאט, בעצלות, ובנפרד מהבנין הרוחני, כי המושלים (שאינם מושלים ביצרם), שלידם תהי' מסורה "הנחמה" הראשונה הזאת, יהי' עניים בדעת וירכבו "על החמור" — ראשית ועיקר דאגתם תהי' החמירות, גוף בלא נשמה ואל אלהי ישראל ותורתו לא ישעו. ומהשרים היושבים ראשונה ב"מלכות" יהי' כאלה, שירצו להפוך את "המלכות" של הארץ הק' למינות וכפירה. והמרירות בין השרידים, הרודים עם אל ונאמנים עם קדושו, תהי' גדולה מאד, ובאה הנבואה הזאת לנחמם ולעודד אותם, שהעולה על רוח פריצי ישראל לאמר, ככל הגוים נהי' ב"י, היו לא תהי' ואחרי ה"נחמה בלא נשמה" תבוא נחמה אמיתית, רוחנית: "נחמו נחמו עמי — עם ה' ותורתו הק' — יאמר אלהיכם", הוא ית' שהצית אש בציון, הוא שעתיד לבנותה באש האמונה הטהורה והצדק האמיתי; ולהלן: "קול קורא — במדבר (הרוחני, שאליו נהפכה ארץ הקודש) פנו דרך ה' ישרו בערבה (הרוחנית) מסלה לאלהינו (להכשיר [אולי מחילול שבת] את הדרכים והמסלות... לאלהינו) כל גיא ינשא... והיה העקב (עקב הלב מכל) למישור... ונגלה כבוד ה' (הנמצא בהסתר פנים) וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר (ולא חבר העמים, שהשיב לנו את ארצנו, ולא מעשה בני אדם הוא) קול אומר קרא... כל הבשר חציר וכל חסדו (חסד לאומים חטאת) כציר

השדה יבש חציר נבל ציץ כי רוח ה' נשבה בו (כאשר רוח ה' יופיע עלינו, בנין כי הכל הי' על פי תכנית ידועה, כדי לקיים את אשר "פי ה' דבר")... יבש חציר נבל ציץ ודבר אלהינו יקום לעולם על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון הרימי בכח קולך... אל תיראי (כמו שהי' בשעה שהי' אומרים: "הס כי לא להזכיר בשם ה'"). אמרי לערי יהודה (הבנויות בחול) הנה אלהיכם... ועד שמנהיגי המדינה משתדלים אצל רוזני ארץ אודות ג' דברים: "הכרת" עצמאותה של המדינה החדשה, מכירת נשק להגנתה ורשיון לנדחי ישראל לשוב לארצם ולמולדתם, — הלא טוב הי' להם ולכל ישראל לבקש "הכרה" כזאת מאת מלך ישראל וגואלו "הנותן רוזנים לאין שפטי ארץ כתהו עשה", ואם הוא ית' יכיר את המדינה אין צורך בהכרת הרוזנים; ובנוגע להגנה: "הנה אדני ה' בחזק יבוא וזרעו משלה לו"; והוא הדבר לקיבוץ גליות: "כרעה עדרו ירעה בזרעו יקבץ טלאים" וכשישראל עושים רצונו של מקום, הרי הם משולים ככוכבים ועליהם ניבא ישעיה: "המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא (לכל או"א מישראל יקרא בשם לשוב אל ה' ואל ארץ הקודש, וש"ת ש"מעבר למסך הברזל" לא יתנו להם לצאת: מרב אזנים ואמיץ כח איש לא נעדר"... הרי שכל ההפטרה מדברת מהנחמה האמיתית, שתבוא, (אם לא יזכו ישראל) אחרי "נחמה" גופנית, אשר כל מגרעותיה (לרבות תעלולי ההסתה למינות: "ואל מי תדמיון אל... הפסל נסך חרש...") הובלטו כבראי לוטש בהנחמה הרוחנית, שאנו קוראים כהקדמה ל"שבעה דנחמתא".